

2024-01-29

Er referens U2023/02898

Vår referens SKH 2023/760/1.3.3

Regeringskansliet

Utbildningsdepartementet

Forskningspolitiska enheten

Remissvar från Stockholms konstnärliga högskola (SKH) över Ny myndighetsstruktur för finansiering av forskning och innovation (SOU 2023:59) och Statlig forskningsfinansiering Underlagsrapporter (SOU 2023:19)

Konstnärlig forskning

Svensk högskolelag anger att såväl utbildning som forskning skall bedrivas på både vetenskaplig och konstnärlig grund. Det är av yttersta vikt att dessa båda grunder också reflekteras i relevanta namn och benämningar. Som ett viktigt första steg menar SKH därför att det som i föreliggande utredning fått namnet *Vetenskapsmyndigheten* bör döpas om till *Forskningsmyndigheten* för att tydligt spegla svensk högskolelags inkluderande av både vetenskaplig och konstnärlig forskning.

Konstnärlig forskning på konstnärlig grund förbises systematiskt i föreliggande utredning. Några exempel ur utredningstexten SOU 2023:59 ger vid handen att forskning på konstnärlig grund helt osynliggörs: ”benämningen Vetenskapsmyndigheten” (s 284), ”samtliga vetenskapsområden” och ”alla vetenskapsområden” (s 55, s 285) används utan att konstnärlig forskning nämns överhuvudtaget. Genom texten upprepas ”samtliga” och ”alla” vetenskapsområden på ett sådant vis att det kontinuerligt förstärker utelämnandet av konstnärlig grund. En komplett sökning av dokumentet visar att ”konstnärlig grund” används endast en gång, i ett citat (s 203), och ”konstnärlig forskning” inte överhuvudtaget.

”Konst” däremot nämns ett tiotal gånger i kontexten ”humaniora och konst” som ett ansvarsområde för den föreslagna Vetenskapsmyndigheten, vars särskilda beslutande organ ”Vetenskapligt råd 3” skall besluta ”om fördelning av medel till forskning inom samhällsvetenskap, samt humaniora och konst” (s 57, 6§).” Utredningen har av allt att döma tagit avstamp i SCB:s Standard för svensk indelning av forskningsämnen, där humaniora och konst kodas under samma grupp. Detta blir direkt missvisande eftersom t.ex. konstvetenskap skiljer sig från konstnärlig forskning och inte heller återfinns i samma utbildnings- och forskningsmiljöer. Denna brist på tydlig skiljelinje och förståelse för konstnärlig forskning innebär allvarliga konsekvenser för en forskningsfinansiering som också måste inkludera forskning på konstnärlig grund. Forskning *på* jämfört med forskning *genom* konst är en ontologisk och epistemologisk viktig skillnad som framkommer i lagtextens

inkluderande av såväl vetenskaplig som konstnärlig grund. Ett eget råd för konstnärlig forskning som inte ligger under eller tillsammans med humaniora och samhällsvetenskap vore således en nödvändig väg framåt.

I SKH:s beviljade ansökan om konstnärlig doktorsexamen 2015 återfinns vår definition av konstnärlig forskning, vilken ger en fingervisning om vad ett sådant dylikt konstnärligt råd behöver omfatta: ”Konstnärlig forskning rymmer ett brett spektrum av undersökande och reflekterande praktiker, metoder och begrepp med konstnärlig förankring i arkitektur, bildkonst, cirkus, dans, design, film, fri konst, fotografi, konsthantverk, koreografi, litterär gestaltning, media, musik, opera, performance och scenkonst. Ny kunskap skapas genom att konstnärlig praktik orienteras mot forskningsfrågor som genererar koncept, processer, artefakter och föreställningar.”

Föreliggande utredning uppvisar genomgående en brist på kunskap om den konstnärliga forskningens villkor och grundläggande förutsättningar. Under rubriken ”Starkt skydd för fri forskning” (s 203ff) tas konst upp som grundläggande viktigt för framväxten av såväl bildning, kritiskt tänkande som akademisk frihet. Konst förstått på detta vis blir något som kan stärka och uppmuntra vetenskaplig forskning, snarare än en grund för konstnärlig forskning i sin egen kraft. När konst huvudsakligen tas upp som kompletterande metod eller som del i ett tvärvetenskapligt tillvägagångssätt, som forskning ”på” istället för ”genom” konstnärliga uttrycksätt, riskerar detta att på sikt underminera och osynliggöra den konstnärliga forskningens självständighet. En fri forskning och dess roll i det goda samhället måste innebära den uttalade möjligheten att forska på både vetenskaplig och konstnärlig grund.

Fortsatt arbete för att i enlighet med lagtexten inkludera och benämna konstnärlig forskning är nödvändigt på alla nivåer. Det är mycket viktigt att konstnärlig forskning inkluderas i forskningsfinansierarnas arbete på såväl policy- som utlysningnivå. Detta stärker på sikt både det konstnärliga forskningsfältet i sig och förhållandet mellan vetenskaplig och konstnärlig forskning. Den konstnärliga forskningen måste tillförsäkras tydliga och uttalade källor till forskningsfinansiering, med beredningsgrupper och kommittéer som besitter spetskompetens inom konstnärlig forskning och vars expertis bibehålls över tid.

Konstnärlig forskning utgår ifrån en ontologisk och epistemologisk grund för forskning som i svensk högskolelag jämställs med vetenskaplig forskning. Detta måste framhävas och synliggöras tydligt i föreliggande utredning. Det är näst intill omöjligt för ett konstnärligt lärosäte som SKH att förhålla sig till den föreliggande utredningen när konstnärlig forskning så systematiskt osynliggörs.

Paula Crabtree

Rektor